

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

9 Vtrùm chirographa, seu librantiaë, vt vocant, poßint interdum emi
dimidio pretio, si difficilis vel ambigua sit solutio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

post annum 16. quidquam amplius accipere; neque licebit recipere totam sortem, si venditor interim voluerit censum redimere; sed pensiones annis elapsis solute, erunt in sortem computandae: quorum utrumque est contra praxim multarum Prouinciarum, in quibus Bulla Pij V. de censibus non est recepta: quam praxim ut iniquam damnare, valde durum est.

69 Tertiò Probatur L. Minus. 205. r. de Reg. Iuris, ubi dicitur, *Minus est actionem habere, quam rem.* ergo minoris valet, & minoris emi potest. Addunt aliqui, ob periculum palliandi vsuras, hanc sententiam non esse passim vsurpandam, sed tantum in censibus, in quibus lege publica vel communi aestimatione pretium est taxatum, & in alijs iuribus iam antè constitutis. v.g. Petrus ex mutuo vel empro debet mihi 100. aureos soluendos post biennium; si tibi velim ius meum vendere, poteris illud minoris emere, v.g. 97. vel 98.

Si petas, Vtrum ipse debitor possit illud emere, vt ita se obligatione liberet?

Respondetur, Si creditor illud offerat venale, non videri cur debitor non possit illud emere, eo modo quo quiuus alius; vt docet Nauar. loco citato. non enim ipse debet esse peioris conditionis in emptione illius iuris, quam alij. nisi forte ipse sit causa cur creditor velit vendere, vt si se præberet difficilem ad soluendum. tunc enim non possit eo pretio emere, quo alij. ratio est, quia tenetur illam difficultatem tollere, & præferre solutionem fore facilem & securam termino elapso. vnde ob illam difficultatem non potest debitum minoris aestimare. alij tamen possunt, quia non sunt causa illius difficultatis, nec tenentur eam tollere.

70 *Contrariū tutum.* Altera sententia, Talia iura non posse minoris emi, est communis aliorum DD. Medina. C. de restitut. q. 38. Soti lib. 6. q. 4. art. 1. ad 3. Siluestri, Vfsura 2. q. 14. Gabrieli d. 15. q. 11. dubit. 4. ad 3. & aliorum; quæ & mihi probatur. Primò, Quia

71 *Probatur altera sententia.* est communior & securior. Secundò, Quia debitor 100. aureorum soluens minus, quam debet (v.g. 96.) ob anticipationem, committit vsuram: implicite enim mutuat 96. vsque ad terminum solutioni destinatum, vt tunc pro illis recipiat 100. nam debitum 100. aureorum extinguitur. atqui hoc ipse facit, qui emit chirographum 100. aureorum pro 96. ergo.

Dices fortè, Maiorem esse veram, si idè præcisè minus det, quia terminum solutionis præuenit: secus autem si minus det, non gerens se vt solutorem debiti, sed vt emptorem iuris alieni, quod per modum mercis expositum venale, non pluris aestimatur, nec pluris vendi in tota ciuitate posset, tanti interest, quo titulo, quauè forma quis contrahat. Sed hæc diuersitas videri possit magis esse in mente quam in re ipsa: vnde

72 Probatur Tertiò, Nam hac ratione poterunt vsuræ multæ palliari. vsurarius enim dicere poterit, se nolle mutare, sed esse paratum emere Ius, v.g. ad 100. vel 200. aureos, quod quitque sibi potest imponere.

Dices forsitan, Non fore vsuram palliatam, si tale Ius vel actio non minoris ematur ab vsurario, quam publicè vendi posset, addita pignoris securitate. Sed hoc supra cap. 20. dubit. 14. discussum est, & in praxi improbatum.

Nec satisfacis, si dicas hanc sententiam non esse admittendam in nouo iure, quod quis sibi è

vestigio imponit vt vendat: (nisi sit census annuus) eò quòd iste modus contrahendi non sit receptus, cum planior sit via per mutuum; ac proinde meritò cenferi vsurarium, qui eo vtetur. Secus esse de chirographis seu iuribus iam antè aliam ob causam constitutis: hæc enim frequentissimè in emporijs vendi solere, & semper minoris, quam contineant: hoc, inquam, non satisfacit. nam saltem in re non erit inæqualitas. si enim non est in antiquis, cur sit in nouis? non ergo censendus est vsurarius, sed potius auarus, & durus in proximum.

73 Quartò, Si ius ad 100. aureos in fine anni recipiendos, minoris valet quam 100. præsentis; ergo si quis exigeret 100. præsentis, peccaret contra iustitiam, & teneretur ad restitutionem.

Fateor tamen hoc argumentum non conuincere. nam poterit negari consequentia. Primò, Quia 100. præsentis non omnino excedunt limites iusti pretij, sed pertinent ad pretium rigorosum; vnde si quis velit illud dare, poterit accipi. Secundò, Quia venditor non tenetur in huiusmodi iuribus vendendis quidquam remittere de pretio, etiam si solutio sit difficilis; sed potest totum exigere, non aestimando difficultatem vel dilationem solutionis: vsu enim receptum est, vt quisque vendat talia iura quanti potest, intra tamen limites summæ debita. Idem videmus in censibus antiquis. Vnde si inueniatur emptor, qui sciens rei conditionem, tantam velit dare, iuste potest accipi.

Ad Primam rationem contrariæ sententiæ Respondedo, Chirographa minoris aestimari vel propter aliquod periculum, aut difficultatem annexam, vel quia qui dat pecuniam præsentem, priuat se aliqua potestate aut commoditate, quam non habet per chirographum.

Ad Secundam, In redditibus personalibus semper est aliquod periculum ob temporis diuturnitatem. deinde non ipsæ pensiones, sed Ius ad illas emitur, vt infra cap. 22. dub. 5. dicitur.

DVBITATIO IX.

Vtrum chirographa, seu librantia, vt vocant, possunt interdum emi dimidio pretio, si difficilis vel ambigua sit solutio.

74 Respondedo, Id sæpè iuste fieri posse, nempe si solutio tam sit difficilis obtentu, vel tam incerta, vt ob hanc circumstantiã coniunctam, prudenter aestimentur dimidio minoris: vt si chirographum per se consideratum valeat 100. & difficultas vel incertitudo annexa sit tanta, vt passim quiuis eam libenter redimeret 50. tunc potest emi 50. & paulò minoris. imò fieri potest vt licitè ematur 40. vel 30. prout difficultas & incertitudo solutionis maior fuerit.

Dices, Et si alius solutio difficilis sit impetratu, si tibi non sit difficultas obtentu. Petro tamen, eiusque sodalibus, ob fauorem Principis vel officialium, vel ob contractus quos cum illo ineunt, non est difficilis, nec incerta: ergo ipsi non poterunt illud tam modico pretio emere: nam ratio illa detrahendi de pretio, in illis cessat. Ob hoc argumentum quidam putant, non posse librantias militares à mercatoribus, qui cum Rege contrahunt, minoris emi (saltem notabiliter) quam

quam contineant; quia certi sunt integræ solutionis, idque absque difficultate.

76 Sed contraria sententia est probabilis, & verior, posse emi tali pretio absque iniustitia. in qua præter alios est etiam doctissimus vir Ludouicus Molina disp. 361. ratio est; quia dum hæc librariæ offeruntur venales, earum pretium non pendet ex commo-
 Librariarum estimatio est publici iudicii. Peccant scilicet contra charitatem.

77 Aduerte tamen Primò, Integrum esse iis, qui talia chirographa habent, non æstimare difficultatem vel incertitudinem solutionis debitæ, ac proinde nolite vendere nisi integrè numeretur tota summa. vsu enim receptum est, vt hæc vendantur quanti vendi possunt absque fraude & ignorantia, intra limites summæ contentæ.

78 Secundò, Huiusmodi chirographa non posse emi tali pretio à debitore vel eius ministris, quorum officium est ea soluere: vt dictum est dub. 8. quia ipsi sunt causa malignæ solutionis: qua in re interdum grauitè peccatur à Receptoribus & Quæstoribus Principum. secus tamen si Quæstor causa non sit, & scandalum ablit.

Receptores & Pagariorum.

DVBITATIO X.

Vtrum si sciam occultè debitorem meum non esse soluendo, possim ijs, qui id nesciunt, vendere illud debitum pretio ordinario.

79 Iste casus est frequens inter mercatores. Videri possit non esse contra iustitiam; modò mendacis vel fraudibus non alliciam emptorem. Primò, Quia qui vendit rem quanti communiter æstimatur, non facit emptori iniuriam: (nam hoc censetur iustum rei pretium) atqui iste sic vendit: ergo, &c. Nec refert, quòd ista æstimatio nitatur errore, dum putant illum debitorem esse soluendo, eò quòd passim pro opulento habeatur: quia iste error non versatur circa rei substantiam; (qualis esset, si quis emeret chirographum fictum, putans illud esse verum, vel vitrum, putans esse gemmam) sed circa aliquid extrinsecum, nempe circa conditionem quamdam non rei, quæ venditur, sed eius, qui debet eam tradere. Atqui talis error non facit contractum iniquum, nec tollit pretium vulgare: vt si rem meam, quæ est in potestate alterius, qui passim habetur vir bonus, vendam tibi cum onere illam recuperandi, & ego sciam, non sine graui difficultate recuperatum iri;

Chirographa, quorum debitor non est soluendo. Vendens rem difficilem recuperatam.

nemo dixerit hanc venditionem esse iniustam: non enim venditoris est, explicare conditiones illas extrinsecas rei, nisi rogetur; sed emptoris est de illis inquirere, & omnia circumspicere.

80 Secundò, Qui vendit merces suas pretio currente, sciens maximam copiam breui proferendam in lucem, non peccat contra iustitiam, vt dictum est dubit. 5. & tamen æstimatio illa nititur errore vel ignorantia: ergo similiter nec iste contra iustitiam peccabit, qui vendit tale debitum pretio, quo vulgò æstimatur inter mercatores, etiam si illa æstimatio ex errore vel ignorantia procedat. sicut enim illæ merces ob communem æstimationem tanti valent; ita etiam istud debitum, seu obligatio chirographica.

Tertiò, Si sciam segetem delendam vel domum incendendam ab hoste, possum nihilominus eam vendere iis qui id nesciunt, pretio ordinario; & tamen nemo vellet emere, si id sciret: ergo, &c.

81 Quarta, Si obligatio nihil valeret quando debitor non potest soluere; ergo etiam quando non vult soluere; nec ob potentiam potest cogi: (hæc enim idem valent, secundum communem hominum æstimationem) ac proinde non possem tunc eam vendere pretio ordinario alicui mercatori, qui sua industria posset solutionem obtinere: quod tamen falsum esse constat ex dictis supra dubit. 9.

Contrariū verum.

Verum quidquid sit de ratione iustitiæ, mihi videtur absolute illicitum; quia saltem est contra charitatem, maximè quando alicui tenuiori esset occasio grauis damni. deinde videtur esse contra iustitiam. sicut enim Ius fructuum agri sterilis, in se est parui momenti, nec potest vendi eo pretio, quo Ius in agro fertili: ita Ius in illum, qui non est soluendo. Vnde hoc vitium videtur intrinsecum rei, ac proinde manifestandum. quod si non fiat, saltem contractus poterit rescindi; cum dolus ei causam dederit; iuxta dicta cap. 17. dub. 5. secus est in casibus, qui in argumentis proponuntur: res enim ibi non est intrinsecè deterior, aut minoris momenti; sed per accidens, ratione alicuius extrinseci, minoris æstimata. Ex quibus patet responsio ad argumenta.

DVBITATIO XI.

Vtrum venditor teneatur emptori defectum rei vendendæ aperire.

D. Thom. art. 2. & 3.

82 SÛppono iniquum esse vendere rem habentem vitium in quantitate, (id est, cui non est iustum pondus, aut numerus, aut mensura) aut qualitate, eo pretio, quo venderetur, si omni defectu careret; vt docet D. Thomas artic. 12. ratio est, quia in tali contractu deest æqualitas debita. sic peccant œnopolæ, qui vino miscent aquam, & frumentarij, qui tritico miscent secale aliave semina, vel quisquilias: sicut illi, qui Amos 8. dicunt, *quisquilias frumenti vendamus*. Item qui sericum tincturæ, mangonio multò faciunt ponderosius; & tamen non multò minoris vendunt, quam si fucatum non esset, qua ratione multi Antuerpiæ & alibi facti sunt ditissimi. decipiuntur enim

Defectus mercis.